

Exit strategie

drs. F. Matser – kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst*

‘Dag adjudant, u bent weer heel teruggekomen?’ De jonge kapitein met de OMLT-badge¹ op zijn kaki gevechtspak loopt door de eetzaal en schuift aan bij de houten tafel waaraan de grijzende onderofficier zojuist heeft plaatsgenomen. Kort schudden ze elkaar de hand. ‘Hoe was uw verlof adjudant?’ ‘Prima, niet veel gedaan, dagje naar de Efteling met de kleinkinderen, verder geen bijzonderheden.’ De adjudant neemt een hapje groente van zijn dampende bord. ‘Nou, hier in Tarin Kowt is het ook rustig geweest. Patrouilles zijn allemaal goed teruggekomen de afgelopen veertien dagen. Er zijn een paar TIC’s² geweest maar geen slachtoffers. En geen IED’s. Eén licht gewonde bij een ongelukje, maar die hebben ze in het Role 3 hospitaal netjes opgeknapt.’

De kapitein snijdt zorgvuldig met zijn plastic *Supreme* mes een stukje van zijn schnitzel. ‘De reis ook goed verlopen adjudant?’ Reizen door Afghanistan is immers een spannende zaak. Niet omdat de vijand veel vliegtuigen neerschiet, integendeel. Maar omdat het altijd onduidelijk is of de geplande vlucht doorgang kan vinden. Niet voor niets noemen de militairen in Afghanistan het luchttransport *Maybe Airways*. Je kon maar beter niet kijken op een paar uurtjes of een paar dagen. Wachten op een vliegstrip in *Tarin Kowt*, *Kandahar*, *Deh Rawod*, *Minhad* of *Kabul* is een door alle militairen in het gebied gedeelde ervaring. En de vliegtijden veranderen met de snelheid van het geluid, altijd later: *Insha’ Allah*, als God het wil.

‘Ach, een paar uur vertraging in Kabul’, antwoordt de onderofficier, ‘verder viel het wel mee. Wist u trouwens dat er in Kabul honderden ANA’s van de 4^e Brigade op transport zitten te wachten?’ De adjudant laat een kort moment de blik van zijn bord dwalen. De jonge officier schudt zijn hoofd. Je zou het haast vergeten, maar die soldaten van de *Afghan National Army* – meestal afgekort tot ANA – hebben ook recht op verlof. In het kader van het terugdringen van de corruptie was een jaar terug besloten om in Uruzgan geen soldaten meer in te zetten uit de provincie zelf. De meeste soldaten in Uruzgan zijn sindsdien van andere clans.

Op zichzelf een goede strategie, want de meeste Afghanen vinden familiebanden nog steeds veel belangrijker dan hun eed van trouw aan de grondwet. De meeste soldaten van de 4^e ANA brigade die hier in Uruzgan dienst doen, komen uit het noorden van het land, uit de omgeving van Kabul. Deze soldaten is bij hun overplaatsing beloofd dat ze eens in de twee maanden veertien dagen op verlof mogen naar huis. Verlof is hier verschrikkelijk belangrijk. Niet alleen emotioneel, maar ook heel praktisch: geld! Want Afghanistan heeft geen werkend banksysteem. Geld betaal je contant, of het nu gaat om dollars of de lokale munt de *Afghani*. Voor de Afghaanse soldaten hier is het dus van het grootste belang dat ze af en toe naar huis kunnen om aan hun familie hun salaris af te geven: *cash*. En daarvoor is luchttransport nodig, veel luchttransport! Want over de weg van Tarin Kowt naar pakweg Kabul is duizend kilometer door een onbegaanbaar en levensgevaarlijk gebied. Vliegen is dus het enige alternatief. Maar omdat het Afghaanse leger zelf niet over voldoende luchttransportcapaciteit beschikt, zijn de Afghaanse soldaten daarbij

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van kolonel (KL) Frans Matser en luitenant-kolonel der mariniers Marc Houben.

1 OMLT (spreek uit omlet) staat voor *Operational Mentor and Liaison Team*. Dit zijn de militairen die het lokale Afghaanse leger trainen.

2 TIC: *Troops in Contact*.

vaak aangewezen op vliegtuigstoelen die over zijn in de kisten van de talloze bondgenoten die hier vliegtuigstoelen in de lucht hebben: Amerikanen, Duitsers, Canadezen, Engelsen, Australiërs, Nederlanders. Maar al die landen worstelen ook met een tekort aan luchttransport en geven bij hun vlieschema's in de eerste plaats prioriteit aan VIP's, hun eigen personeel, coalitiepartners, materieel en vul maar aan. De aandrang om een ANA-soldaat mee te nemen is niet bij iedereen even groot.

'Ja, er zitten op Kabul honderden soldaten te wachten om weer terug te komen naar TK. Een tolk vertelde me dat sommigen daar al weken zitten. En als ze daar zitten worden ze hier door hun commandant genoteerd als AWOL, *Absent Without Leave* en krijgen ze dus geen salaris meer. Dus als het daar in Kabul te lang duurt, gaan ze weer naar huis en laten het Afgaanse leger voor wat het is.'

'Maar dat is deserteren!' De kapitein kijkt verontwaardigd. De adjudant haalt zijn schouders op. 'Maar wat moeten ze anders. We dwingen ze eigenlijk zelf om te deserteren. Geen vliegtuigstoelen betekent wachten en AWOL. En *Absent Without Leave* betekent geen salaris. Het betekent dus ook geen geld voor de familie. En dat is hier ten lande nog steeds het belangrijkste: je familie. Dus zoeken ze een ander baantje waar ze wel begrip hebben voor je familiebelangen.'

Er schiet een cynisch lachje over het gezicht van de oudere man. 'Het oogsten van de jaarlijkse *poppy* is zo'n bedrijfstak waar ze veel oog schijnen te hebben voor je familiebelangen. En bovendien gaat het gerucht dat dat beter betaalt. Een paar maanden werk en je kunt je gezin het hele jaar te eten geven. En natuurlijk

is het niet zo gevaarlijk als soldaat. Hoewel ik de indruk heb dat ze daar niet veel om geven. Want kleinzerig of bang zijn ze bepaald niet, onze Afgaanse vrienden.'

De Adjudant zwijgt en neemt nog een hap van zijn eten. De kapitein trekt ondertussen een verontwaardigd gezicht. 'Maar wij zitten ons hier uit te sloven om die mannen te trainen! Ik heb de afgelopen maanden honderden Afghanen uitgerust en opgeleid. Kunnen we straks weer opnieuw beginnen. Dat schiet natuurlijk niet op.' De jonge officier wordt steeds bozer. 'De bedoeling is toch dat wij hier zo lang zijn tot de Afghanen zelf hun veiligheid kunnen regelen. Dat is onze exit strategie: een goed functionerende Afgaanse politie en leger. Als ik dit hoor denk ik dat we hier in 2020 nog steeds zitten.'

De adjudant knikt: 'Ja, ja, en ondertussen hebben wij de halve Afgaanse mannelijke bevolking beter leren schieten. En wat doen ze met die kennis als ze niet voor de regering vechten?' De kapitein kijkt met een verslagen blik in zijn ogen naar de oudere onderofficier. Die strooit bedachtzaam nog wat zout op zijn laatste restje aardappels. 'Ja kapitein, het zal mij benieuwen of dat goed afloopt', zegt de adjudant terwijl hij zijn bord naar voren schuift. 'Zo, dat was weer lekker. Ook een kopje koffie kapitein?' Hij lacht er nu bij. 'Dat heeft u wel verdiend, want over twee jaar zit u hier zo te horen weer.'

De kapitein kijkt een beetje sip. 'En u dan adjudant?' 'Mij zien ze hier in dit mooie maar gecompliceerde land niet meer terug, ik ga volgend jaar met pensioen. Ook een exit strategie, toch?' ■